

Conclusions i propostes de millora de la jornada 'Reptes en la formació universitària en l'àmbit de les humanitats'

La jornada 'Reptes en la formació universitària en l'àmbit de les humanitats', que va tenir lloc el 19 de juny de 2019 a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona, va ser un espai de diàleg i reflexió sobre la relació dels programes formatius d'humanitats amb el mercat laboral i la nostra societat. Al llarg de la jornada, ponències i debats van entrelaçar qüestions diferents: la cultura com a àmbit d'ocupabilitat, la relació entre cultura, humanitats i arts com a condició per a una societat més justa, i elements de reflexió sobre la naturalesa disciplinària de les humanitats i les possibles vies de millora.

Des de la **perspectiva de l'ocupabilitat**, el diagnòstic de l'ocupació ens mostra unes taxes d'adequació baixes i uns salaris mitjans més aviat baixos. Des de la perspectiva de la cultura com a àmbit d'ocupabilitat, la debilitat del sector explicaria la **baixa demanda** dels estudis en primera opció, amb un traspàs cap a estudis aplicats més professionalitzadors com ara Periodisme o Comunicació Audiovisual. A aquesta debilitat en la demanda, s'hi afegeix la manca d'exigència del nivell d'accés. En aquest sentit, alguns països com ara el Japó o Dinamarca han vist retallada l'oferta. La solució "fàcil" passaria per incrementar el nivell d'exigència de l'entrada i reduir l'oferta. Ara bé, des del punt de vista del valor afegit, han de ser les universitats centres de formació d'elits acadèmiques o han de ser centres per donar formació a totes aquelles persones que aspiren a tenir formació universitària? Val a dir, però, que, des de la perspectiva de l'ocupabilitat, hi ha àmbits, per exemple les persones titulades en Lingüística, que destaquen per disposar d'opcions atractives d'inserció laboral en el sector tecnològic, tal com assenyalava Maria Díaz.

Des de la **perspectiva del valor de les humanitats per tenir societats més justes**, com a condició per a una societat més equitativa, per a la dignitat de les persones, hi hauria l'evidència que més del 70% de les persones titulades, tres anys després d'acabar els estudis, tot i estar algunes fent funcions que no requereixen formació universitària, repetirien els estudis si haguessin de triar de nou. El valor social de les humanitats com a element transformador és tan gran que és percebut com una amenaça en alguns països, com ara el Brasil. Des d'aquest punt de vista, defensava Ferran Barenblit, cal passar del discurs reactiu de "la societat no comprèn el nostre valor" a esdevenir espais proactius, de resistència, on es demostrï l'aportació de les arts i les humanitats en la capacitat de crear una societat més justa, en què no es pot confiar en la noció de progrés (i cal estar amatents a avenços reaccionaris).

Un tercer element que va sorgir és la **naturalesa de les humanitats i les possibles vies de millora i innovació en els programes d'estudis**. La recerca d'humanitats, a excepció de la Lingüística, està focalitzada a comprendre la societat en què s'insereixen les facultats. El fet de posar el focus a comprendre localment les societats fa que sigui difícil fer missatges d'impacte global: en revistes en anglès i d'alt nivell d'impacte, en què es dona un fenomen d'estandardització de la recerca, on hi ha, segons la Dra. Garcés, una certa "domesticació de la pròpia tasca intel·lectual".

Les dades de l'enquesta d'ocupadors donen una puntuació, pel que fa a la satisfacció d'aquests envers les persones titulades d'Humanitats, de notable, si bé s'identifiquen dèficits en la

formació pràctica i la capacitat de resoldre problemes. En l'apartat de prospectiva, s'assenyala el repte d'incorporar-hi les noves tecnologies.

Segons el Dr. Blockmans, la **irrupció de les tecnologies** és una oportunitat per renovar els currículums. Les tecnologies permeten enllaçar dades en una escala sense precedents, i això obre nous horitzons. Al seu torn, la divisió tradicional dels estudis de l'àmbit d'Humanitats segons l'objecte d'estudi perd sentit en un món multimèdia on es combinen, en un dispositiu, elements que tradicionalment s'han estudiat de manera aïllada. Les humanitats no són només l'estudi del text o dels objectes, són l'estudi del seu impacte en la societat. Les humanitats tenen com a missió incorporar la cultura a la societat, recuperar les lliçons del passat històric, comprendre les identitats del "self" i dels "altres", mantenir el llegat cultural, etc.

Per tal d'afrontar aquests reptes, s'estableixen les propostes de millora següents:

Des de la perspectiva de l'ocupabilitat

1. Assegurar que totes les persones titulades són excel·lents en les competències bàsiques, com ara la capacitat d'escriure, d'argumentar i de comunicar-se.
2. Fomentar les competències transversals: la capacitat d'esdevenir éssers socials i polítics, que naveguen en la incertesa, capaços de treballar en equip, de generar empaties, amb capacitat crítica i visió global.
3. Impulsar les pràctiques externes com a període formatiu que permet que l'estudiantat conegui el mercat laboral i s'acosti a la cultura de "resoldre problemes". I assegurar la qualitat d'aquestes pràctiques.

Des de la perspectiva del valor social i de la innovació curricular

4. **Dignificar** les humanitats: la dignitat no s'atorga, ens la donem (autodignificar). Considerar les humanitats com a condició per tenir societats més cultes, capaces d'afrontar la complexitat dels reptes des del diàleg, amb les lliçons del passat.
5. **Inscriure** allò que sabem i allò que no sabem als problemes del nostre temps: treballar en els problemes del nostre temps. Reorientar o emfatitzar la recerca d'humanitats amb **impacte social**: per exemple, l'adquisició de llengües per als immigrants o considerar les lliçons històriques. Capitalitzar l'interès públic: potenciar la presència de les humanitats als debats públics.
6. **Promoure la interdisciplinarietat de les humanitats**: haurien de passar d'estar centrades en un objecte (text, so, objectes, pràctiques socials) a ser programes multimèdia. Aprofitar les noves tecnologies per combinar allò que tradicionalment ha estat estudiat aïlladament. Fer èmfasi no tan sols en l'estudi del text o dels objectes, sinó en com aquest estudi té **impacte en la societat** (en comprendre-la, entendre els desafiaments que afronta, ajudar a desxifrar-la en la seva complexitat). **Diversificar**: diversitat epistemològica profunda, no expulsar les pràctiques de coneixement (per exemple, escriptura creativa o crítica). **Desplaçar el centre** (occidental, no occidental, de gènere...): trencar la lògica de disciplines menors versus les majors. Promoure la **creativitat**: les pràctiques vives, creatives, obertes i arriscades sovint tenen lloc fora de la universitat.
7. **Crossing borders**: treballar amb les titulacions d'altres disciplines per incorporar-hi la capacitat de raonament i debat, la visió històrica i ètica per als professionals del futur.

**Generalitat
de Catalunya**

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Obra Social "la Caixa"

Des de les disciplines de l'àmbit d'Humanitats caldria fer un esforç per detectar aquells sectors en què és indispensable una formació humanística i oferir propostes formatives aplicades als diferents camps professionals: per exemple, història de l'economia a Econòmiques, ètica a Periodisme o a les titulacions de biociències, etc.